

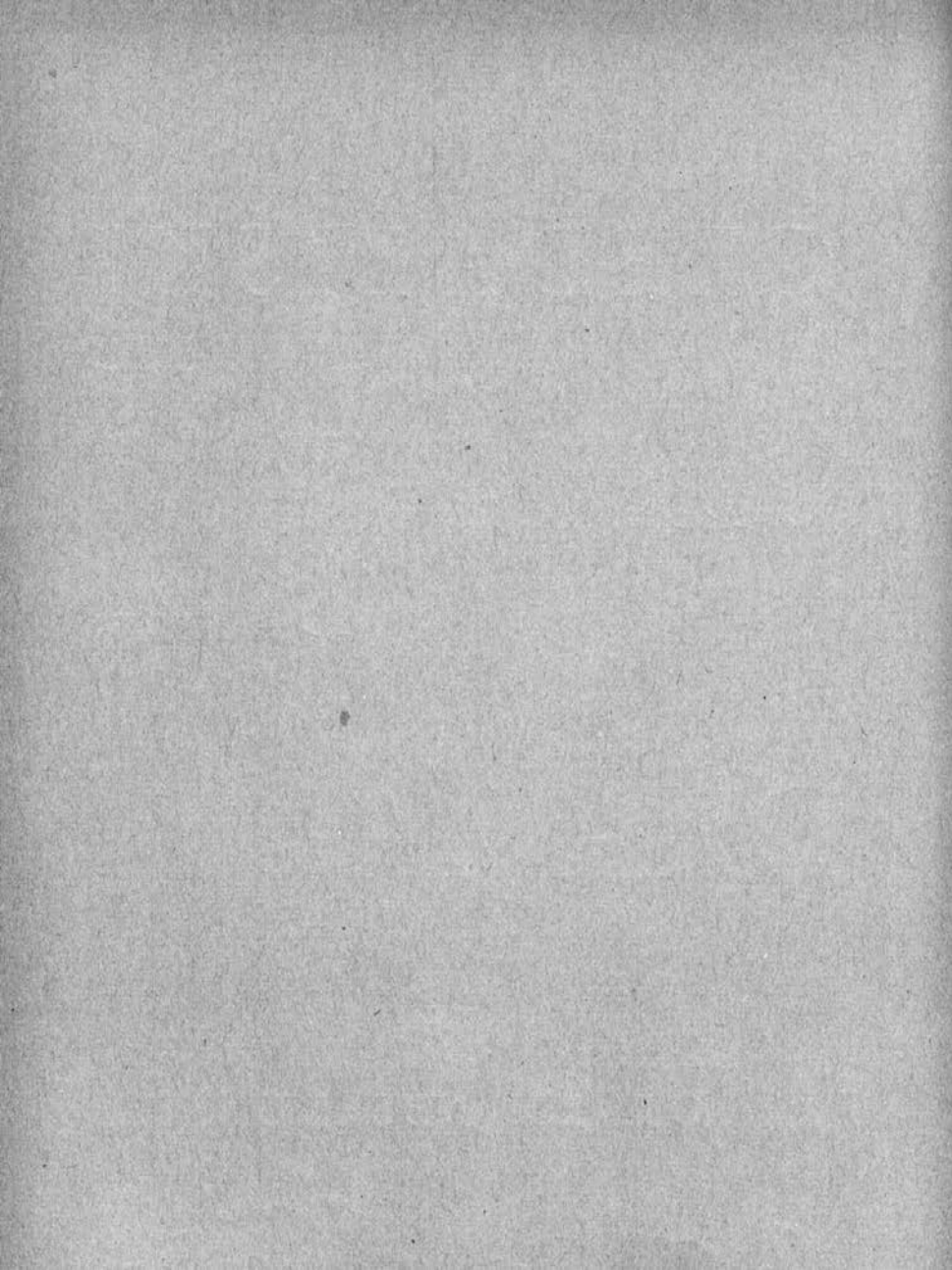
GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1943-44

DRAMA

7 F. FORSTER:
ROBINZON NE SME UMRETI!



GLEDALIŠKI LIST

DRŽAVNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1943/44

DRAMA

Štev. 7

F. FORSTER:

ROBINZON NE SME UMRETI

Premiera dne 8. januarja 1944.

Ciril Debevec:

»Konkretno«

Povsod na svetu živi posebna vrsta ljudi, ki, sam Bog ve iz kakšnih vzrokov, na vso moč ljubi besedico »konkretno«. Včasih je vzrok pomanjkanje fantazije, včasih lenobnost vsega mišljenja, včasih slabotno razumevanje in togost rahločutja, včasih pa tudi čisto navadna potreba po važnosti, po pačenju resnice in zvijanju preprostih in nedvoumih dejstev. Takim ljudem je vse, kar je izrečeno v prispodobi, zavito in »abstraktno«; vse, kar je izraženo pomensko, z obzirnostno naznačbo, vse to jim je »megleno«, »tajinstveno«, »idealistično«, »nezrelo«, »neresno« in »naivno«. Vse mora biti vidno, slišno, z rokami otipljivo; kar ni, je mistika in laž. Če ne zagradiš otroka naravnost za lasé in če ga telesno ne postaviš pred nje, sploh ne verjamejo, da je in da bi mogel b i t i. Na živih bitjih preskušajo ti ljubitelji »konkretnost« navadno tako, da jim prizadenejo kakršno koli bolečino: če zakričé, potem so res, če pa molčé, potem jih najbrž ni, potem so »bluff«. Podobni so precej tistemu zagrizenemu raziskovalcu in veleumu, ki je pri svojem »konkretnem« raziskovanju ustrelil vrabca in ko je na vprašanje, zakaj ga je, s prepričanjem odvrnil: »Prepričati sem se hotel, če je bil prej res živ.« —

* * *

Pa ne bi hotel, da bi me razumel kdo spet drugače, kot pa bi bilo prav. Ne maram slepomišenj, ribarjenj v kalnem, abstraktnih špekulacij nikjer, najmanj pa tam, kjer se dá vse povedati preprosto in domače. Simbole pač, priznam, nekoliko ljubim, ker me spominjajo na tiste, ki jim je Bog dal več smisla za lepoto in poezijo kakor nam. Jaz sam zelo cenim konkretnost. Važno se mi zdi samo — lahko pa, da se motim — kako jo uporabljáš in kako z njo ravnaš. Stroga »konkretnost« med ljudmi pa ni vedno prijetna. Včasih celó boli. In zato se, na žalost res malokdaj, zgodi, da jo ovira neki čut, ki ga, vsaj jaz, ne znam še razložiti. Ta čut je še ostanek iz starih, davnih časov. Dejali so mu: takt.

* * *

Prijatelji, in sicer taki, ki mislijo z menoj res dobro, so mi omenili, da sem bil morda v svojem »Nastopnem govoru« (gl. GL št. 6) nekoliko premalo »konkreten«. Da je lepo, kar sem povedal in tudi razumljivo, ampak — vraga, premalo je »konkretno«. — Mordà. Človek se lahko moti. Mislil sem, da je nastopni govor v taki službi lahko nekoliko bolj idejen in — (kako otročje) — morda celó nekoliko svečan. Mislil sem, da se bo itak »tekom dogodkov« v dejanjih pokazalo vse, kar ne more biti drugače kot »konkretno«. Pa menda to ni čisto prav. Današnjemu človeku se mudi. Strašno mudi. To, na kar so prej čakali deset in dvajset let, to mora biti zdaj rešeno v dveh, kvečjemu treh dneh. Vse, kar so prej mirno prenašali leta in tudi desetletja, mora biti zdaj urejeno v nekaj dnevih. Uboga nestrpnost, kaj vse bi rada neučakano, pa kar čez noč uredila! Kakor otroci smo: gledamo igračke, preobračamo jih in pretipavamo, radi bi vanje, pogledali, kaj je v njih, pa ne gre precej in ne zlepa, pa se zjesimo, in vržemo igračko ob tla in jo — razbijemo.

* * *

Po teh splošnih uvodnih opazkah sem šel váse in zdaj se bom zares potrudil, da bom malo bolj »konkreten«.

Predvsem si moramo predočiti, da razpolaga vsako gledališko vodstvo prvenstveno z dvema činilcema, s katerima lahko izpričuje

in udejestvuje svoje gledališko naziranje in čustvovanje. To sta: repertoar in uprizarjanje tega repertoarja. V izboru in sestavi repertoarja se prav gotovo odraža tudi izraz vodstvenega obraza, kakor se poznajo vodstveni pojmi, načela, sposobnosti in moči tudi na celotnem uprizarjalnem slogu, na režijskem osnovnem prijemu, na igralskem osnovnem načinu izvajanja in igranja. Vse te posledice, vse te dragocenosti pa so plodovi dolgotrajnega, načrtnega in nemotenega dela, ki se pokaže povsod šele po dolgem času intenzivnega, skupnega udejestvovanja.

V našem »konkretnem« primeru je bil načrt dramskega repertoarja za letošnjo sezono že pred začetkom sezone sestavljen in v tej obliki pristojni oblasti predložen, po njej odobren in slednjič tudi v predplačilnih vabilih objavljen in torej pogodbeno obljubljen. Z vsemi temi dejstvi pa nastopijo juridično, moralično in faktskično razne težkoče, ki jih ni tako lahko premostiti. Navedena dejstva so namreč do neke meje pogodbene zaveze, ki jih ni mogoče kar tako brez temeljitega preudarka obiti. Kljub morebitnim željam po večjih ali manjših spremembah se vodstvo v repertoarnem razporejanju tako dolgo ne bo moglo do kraja samostojno gibati, dokler ne bo v teh ukrepih zadobilo toliko od prejšnjega časa neodvisnega, odločilnega vpliva, da bo moglo za nove razporedbe tudi samostojno, s polno dolžnostjo odgovarjati. Izbori, prevodi, pregledi in odobritve so v umetniško - upravnem aparatu vsakega resnega, posebno pa še državnega gledališča stvari, ki jih ni mogoče kar čez noč pripraviti, zamenjati ali pa preobrniti. Zato poskušamo s spremembami v objavljenem načrtu samo tam, kjer se nam zdi, da je brez nepremagljivih težkoč izvedljivo, in kjer mislimo, da je tako dejanje umetniško in stvarno popolnoma opravičljivo. Glavno vodilo pri spreminjanju nam je slej ko prej zavest, da v edinem našem gledališču in še posebej v današnjih časih ni dovoljeno lahkomišno tveganje in poskusno igrakkanje s pojmi, kakor so: lahkotnost, veselje, razvedrilo in zabava. Vsaka stvar mora imeti, ali vsaj bi morala imeti, svoj čas in svoje mesto. Vse, kar se godi v gledališču, in to zlasti v današnjih neusmiljenih časih, pa mora spremljati dvoje bistvenih čustev, ki se jima pravi: r e s n o b a in s p o š t o v a n j e.

Konkretno: »Cvrček za pečjo« je gotovo na tej ravni. »Ples v Trnovem« ni več.

Nadalje je treba pravično premisliti, da je skrčenje delovnega časa izdatno omejilo delavno pripravljenost in zmogljivost celotnega izvajalskega osebja. Število obveznih predstav je ostalo isto kakor v normalnih časih (20 abonentskih), delovne ure pa so se zmanjšale skoro za polovico. Dokler so se predstave začenjale ob 20. zvečer, smo imeli redno tudi vse popoldanske skušnje. Odkar se začenjajo predstave ob 16. uri popoldne, mora igralec, ki končuje z vajo ob 13. uri, že pošteno hiteti, če hoče priti najkasneje do 15. ure nazaj v gledališče, kjer se mora opremiti in zbrati za svojo vlogo. V sedanji časovni ureditvi nam torej vse popoldanske vaje odpadejo in kaj se to pravi, ve samo tisti, ki je imel s težkim gledališkim poklicnim delom kdaj resno opravka. Tudi to so činilci, ki sovplivajo pri preudarkih, da se vodstva odločajo za ponavljanja posebno uspešnih uprizoritev ali pa, da iščejo ali izbirajo take igre, ki jih je možno pripravljati vzporedno, to se pravi: istočasno v dveh različnih, primernih in režijsko-igralsko medsebojno popolnoma neodvisnih skupinah.

Zelo pereče, nekoliko kočljivo, a vendar hitre ureditve potrebno se mi je zdelo nadalje deloma že izvajano, deloma pa nameravano stališče v pogledu režiserskega zaposlovanja in udejstvovanja. Kakor je pričalo dejansko stanje ob mojem službenem nastopu, sta bila poverjena z režijami tudi dva sicer odlična igralca, od katerih pa se je prvi preizkusil samo s sporadičnimi režijami nekaterih literarno natančno opredeljenih del, drugi pa bi bil na režijskem polju sploh, v praktičnem smislu, novinec in začetnik. Čeprav ima v določeni okoliščinah tudi tako postopanje lahko svoje dobre strani in čeprav je prav gotovo res, da se skriva v vsakem dobrem igralcu tudi nekaj dobrega režiserja, se mi vendar v teh časih poskusi v tej smeri ne zdijo preveč umestni. Umestni tem manj, ker niso v nobenem pogledu potrebni, zlasti ne, če pomislimo, da bi morali dobri, preizkušeni režiserji počivati, medtem ko bi se morali v režijskem prijemu še neizvežbani igralci prav za prav šele učiti. In še nekaj je važno: za naše gledališče, za naše zahteve in za naše potrebe je število treh do štirih dobrih in resnih režiser-

je v popolnoma zadostno. Vse, kar je preko tega števila in kar ni boljše od njih, igralce samo moti in je torej škodljivo. In pa, navsezadnje: za režiserje ni toliko važno niti merodajno, da so prvi in odlični igralci; za režiserje je važno mnogo bolj, da so specifično režijsko daroviti in pa predvsem da so specifično gledališke vodstvene avtoritete.

In končno imamo tu še vprašanje igralskega ansambla. Ansambel samega, ki je sicer dober, ki je za delo vnet in ves pripravljen, ki pa ni homogen, ki še ne ve, kaj hoče. V teh zadnjih letih se je v našem dramskem ansamblu marsikaj spremenilo. Preneki režiserji in igralci so odšli, drugi so spet prišli. Zato ta naš ansambel ni ubran, ni še vigran, ne poje še v enotnem glasu, še ne zveni v enotnem zvenu. Ta naš ansambel je delno že razvit, delno še nerazvit, delno je v cvetju, delno še brsti in delno še sploh ne ve, kaj bo. Ta naš ansambel še ni harmonična, organična celota, kar je ideal, alfa in omega vsakega resnega, poklicnega, umetniškega gledališča.

Zato pa je treba volje. Volje, uvidevnosti in potrpljenja. Klas ne zori v trenutku. Precej bo še trdó, morda celo hudó, preden bo žito zláto, preden bo klasje polno, preden bo zrno kleno. Ampak vse bomo potrpeali, vse bomo pretrpeli, če bomo vedeli, če bomo vsi verjeli, če bomo vsi nesebično pomagali, da bomo skupno klili, da bomo rasli in da bomo končno pricveteli do tistega prelepega, žlahtnega cilja, ki se mu pravi: r a v á n i n s l o g s l o v e n s k e g a g l e d a l i š č a.

Da bomo tudi mi enkrat prišli, pa čeprav trnjevo in krvavo, do svojega pravega bistva, do svojega pravega obraza, tistega, ki nam ga je edini v svojih nadzemskih slutnjah iz dna pokazal naš večni Ivan Cankar. Ti naši Kurenti, naši Jerneji, ti naši Petri Klepci in Lenarti ne smejo biti zastonj. Mi moramo do njih. Kaj bo na poti in kako — ne vem. Da moramo do njih — to vem.

* * *

Tako sem mislil in tako napisal.

Ampak, seveda, — sam Bog ve, če nisem bil nekaterim spet, tudi zdaj, še vedno vse preveč — »abstrakten?«

Ob mladinski igri.

Otrok, mladostnik hrepeni po igri.

Ne bom obnavljal spominov nas vseh, ki smo še včeraj in pred včeranjim kot paglavci nastopali po skednjih in po salonih, kajti vemo še, s kakšnim ognjem smo zbirali rekvizite po očetovih in materinih omarah, kako skrbno smo si slikali kulise in postavljali oder. In kako živo smo potem igrali! Lipovo cvetje so nam bile vstopnice in tisočaki hkrati... Pred kratkim sem videl v časopisu poročilo o taki otroški predstavi nekje v Ljubljani in bilo mi je toplo v duši, ker vem, kaj to pomeni.

Pa tudi gledat smo radi hodili. Dobro še vemo, kako so nas pehali od odra, kjer smo viseli s svojimi noski in se prerivali za najboljši prostor. Tudi v tem se mladina ni spremenila. Te dni sem namreč bral prošnjo ljubljanske Drame, naj starši ne jemljó s seboj otrok k predstavam »Normanskih junakov« in »Neveste s krono«, in bilo mi je hudo v duši, kajti predobro se zavedam otroške lakote in žeje po igri.

Prav iz te mladostnikove navezanosti na igranje je sleherno gledališče dolžno skrbeti za mladinsko igro. Ljubljansko je zadnja leta nekako zanemarjalo in pozabljaló to odgovorno nalogo. Preveč je bilo monotono v izbiri mladinskih avtorjev in del. Utrujalo je. Človek ne bi bil žalosten, če bi bila ta enakomernost podprta s kakovostjo in edinstvenostjo. Pa je bilo celo narobe: naša mladinska igra je zadišala po šabloni in zlaganosti, po tistem, kar mora biti pravi mladinski igri najbolj tuje.

Priznam, da imamo Slovenci res malo mladinskih iger — se pravi, mladinskih iger nič koliko, saj so se naši mladinski listi sedemdeset let kosali, kdo jih bo več prinesel — ali vendar smo še po toliko letih ostali brez njih. Kje je krivda? Ali na ljudeh, ki se niso zavedali odgovornosti, ko so se lotevali naloge, o kateri niso imeli docela pravih pojmov? Ali naša revščina v drami sploh? Ali premajhna razgledanost po svetovni literaturi? Vse to in še marsikaj, predvsem pa napačno pojmovanje mladinske književnosti sploh in mladinske igre še posebej.

Igra in gledališče oblikujeta življenje. Tudi mladinska igra ga oblikuje. To načelo pa so naši starejši mladinski pisci večinoma napak razumeli. Mladinsko igro — oblikovalko src — so prikrojili po svoje. Razni Tomšiči in Praprotniki bi vedeli povedati kaj več. Mislili so na vsebino, na obliko so pozabili. Namesto igre — prijetne vzgojiteljice — se jim je urezala šiba, ki so se je otroci zbal. Namesto umetniške prilike se jim je napisala pusta pridiga ali mrtva deklamacija. Tendenca je prekričala vse drugo, prekričala še tisto malo soli in spretnosti, ki so jo pisci pokazali. Ni mi treba naštevati imen. Neznana so, sami pisci, ki niso prilezli iz mladinskih listov. Pri njih se je dogajalo ravno narobe kakor pri pravih pisateljih. Začeli so z mladinsko literaturo, namesto da bi z njo končali kakor naši najboljši (Levstik, Zupančič). Pa niso krivi samo avtorji. Tudi uredniki, ki so dovoljevali vsej tej šari dostop v svoje liste! Tudi mladinski vzgojitelji, ki so postavljali taka okorela načela, porojena iz toge starosti, ter jih vsiljevati tudi mladini. A ta je šla mimo njih ter se njim v brk rajši igrala »razbojnike in žandarje« kakor razne »Hvaležne sirote«. Nič čudnega, če so posihmal ti modreci zmajevali nad mladino, češ da nima smisla za duhovno hrano.

Pa ima smisel! In še kakšen! Večji celo, kakor so odrasli sodili! In prav v tem je tragika naše mladinske igre. Hoteli smo deci odriniti zvéžen božjak za vbogajme, pa ga je zavrgla. Rajši plačuje z lipovim listjem in strelja s fičafaji. In pa — nori. Hodi v kino, hlasta, pije, požira, kar ji pride pod roke. Starši se seveda križajo. Joy, ta mladina, ta mladina! Vse tisto, česar po njihovem ne bi smela, vse tisto ji diši in samo tisto! Tu ne pomaga svarilo ne prepoved ne tepež. Pomaga ena sama stvar: dati ji je treba zdrave in mlade mladinske igre, ne vse osivele in plesnive od same modrosti, ne take, kjer se podnaslov »mladinska« kolje z vso igro!

Priznam pa, da bo še nekaj časa hudo. Vsa naša miselnost je preveč okostenela in stara, preveč zagledana v vzvišene, nadzemske ideale popolnih otrok, ki so izza Schmida v vsej naši mladinski literaturi, seveda tudi v igri. Bolni smo in slepi. Mladina pa živi s časom, razvija se, hiti, če hočete, drvi in kdo ve, kdaj jo bomo ujeli. Analiza sodobne otroške psihe in mladostnikovega zanimanja bi pokazala presenetljive rezultate. Z njimi je treba vsaj s srcem

in navdihom že računati, če še znanstveno in z razumom ne moremo. Svoj čas so nekateri že poskusili mladinsko knjigo modernizirati. Brali smo pravljice brez pravljličnosti. Kraljičine, čarovnice in čudodelne prstane so zamenjali roboti, nebotičniki, avtomobili in tehnične pridobitve. Pa so se tudi ti pisatelji zmotili v otroški psihi. Otrok je bil, je in bo romantik. Živi v svetu, dvignjenem nad racionalistično stvarnost, odmaknjenem tudi razumskemu moraliziranju. Živi s srcem in s srcem priznava ter se oklepa osnovne nujnosti svojega sveta: vse dobro mora biti nagrajeno, vse hudo kaznovano. To prepričanje je v njem in zato je odveč namerno poudarjanje in podčrtovanje tega, ker odbija, namesto da bi privlačevalo. Tudi je napačno eksperimentiranje s slogi. Mladinska knjiga ne bi smela poznati naturalizma, realizma, simbolizma in drugih tokov. Vse tisto, kar je ustvarjeno iz teh trenutnih mod, bo prešlo, ostalo pa bo tisto, kar je večno mladega in večno mladinskega.

Slovenci smo v mladinski igri le malokje zadeli pravega duha mladine, duha vitalnosti in dinamičnosti, duha vedne sodobnosti. Statičnost in modrovanje sta simbola in lastnosti starcev, mladinski pisatelj se ju mora izogibati. Saj kljub temu lahko vzgaja. Mogoče še uspešneje in bolj neprisiljeno. Mnogokdaj bo za dobro mladinsko igro zadostovalo že poznanje osnovnega elementa otroške psihe: gona po posnemanju. Otrok rad imitira. Treba je samo oživiti priten vzor — pri tem pa ne mislim na vsestrano popolnega angela, ampak na otroško in po otročje pojmovanega dobrega človeka — in uspeh igre bo nujen, čeprav ne bo preočito pritačnjene vzgojnosti.

Slovenske revščine v mladinski igri ni krivo samo napačno in preozko dojetje pisateljev in vzgojiteljev, ne samo preohlapno in premalo skrbno uprizarjanje del samih, ampak posebno zadnji čas tudi neupravičeno monopoliziranje na tem področju, ki je rodilo nezdravo letargijo. Smiselno tekmovanje bi verjetno pokazalo lepe sadove. In v takem tekmovanju je najbrž tudi rešitev s slepega tira. Treba nam je novih del, a teh del toliko časa ne bo, dokler jih ne bo pobudilo spoštljivo uprizarjanje in pravilno razumevanje dose-danjih. Kajti tudi za igralca mladinske igre velja neštetokrat citirano pravilo, da je za mladino najboljšo komaj dobro.

Šele ko se bo docela prenovilo naše gledanje na mladinsko književnost, ko bo mladinska igra enakovredna vrstnica tragedije in komedije, ko se je bo gledališče lotevalo z enako resnostjo in ljubeznijo, šele takrat bo tudi pisatelja zamikal problem, ki mu mogoče že dolgo zori v duši. Pa ne vsakega! Le tistega, ki je notranje zdrav in mlad, starec pa se bo še naprej bolno oklepал šmidiad in stokal za lepimi starimi časi, ko so igrali »Pridnega Janezka in hudobnega Mihca«. A nas ne bo motilo to stokanje. Saj bomo vedeli, da ne velja bistvu, ampak zunanosti. In tako stokanje ni več pozitivna konservativnost, ampak nazadnjaška starokopitnost. Mi vemo, da nam je Schmid potreben, vemo tudi, da je Stritar opravil svojo nalogo dobro. Še bolje pa vemo, da kliče današnji čas novega mladinskega dramatika, ki bo imel duha velikih pisateljev, ki so duhovna last vseh časov in vseh krajev. Defoe, Andersen, Grimm in drugi niso novejši od naših Vrtčarjev in Zvončkarjev, pa so nam le duhovno bližji in tudi mikavnejši. Kje je skrivnost razločka? Ne bo je težko najti! Je v umetniškem daru in psihološki vglobitvi v otroško dušo. In to je prvo, kar je potrebno za dobrega pisatelja sploh, nujno potrebno in dvakrat potrebno pa za mladinskega pisatelja, kajti slabih mladinskih pisateljev ne bi smeli imeti. Žal pa je pri nas pogosto veljal za takega človek, ki je znal svojo pridigarsko modrost tudi napisati. In ker svoje učenosti ni mogel prodati odraslim, jo je podtaknil mladini in ustvaril tip mladinske igre, nad kakršno svet lahko samo strmi. Že Stritar se ji je v teoriji čudil, dasi v praksi ni mogel daleč iz nje.

Forsterjev »Robinzon ne sme umreti« je delo, kakršnih bi si želeli še več. Ni vsiljiv, a je tembolj živ. Ni za najmlajše, tudi ne naš, a mogoče bo prav zato, ker je prevod in ker ga bodo z užitkom gledali tudi odrasli, pobudil med nami umetnika, ki bo odločno prelomil z zaštarelo schmidovsko tradicijo psevdomladinske igre. Tak nam bo napisal sočno umetniško delo, še boljše in še sodobnejše od Robinzona.

Robinzon ne sme umreti!

Kdo ne pozna knjige Danijela Defoeja »Robinzon Crusoe!«? Ni ga do malega pismenega človeka na naši okrogli zemlji, ki ni s trepetom in strahom, z žalostjo in veseljem spremljal čudovite pustolovščine brodolomca Robinzona. Robinzon ni bil samo zaresen brodolomec, kateremu se je razbila barka, podrlo se mu je tudi življenje. Zato je gradil na pustem otoke palisade in gojil nade, hrepenel bolešno po domovini in sanjal o bodočnosti. Vse to se mu je naposled po dolgem trpljenju uresničilo. Zato je »Robinzon Crusoe« knjiga, polna zdravega optimizma, in spada na police mladinskih knjižnic prav tako kot v omare, kjer stoje klasiki, veliki poetje in dobrodušni pripovedovalci za dolge zimske večere.

* * *

Pisatelj Danijel Defoe je živel sredi razburkane zgodovinske dobe in kovarstvo ga je metalo z vrhov v prepade. Bil je prijatelj in zaupnik kraljev, nato pa je zopet sameval v sivem, mračnem Toweru. Ob dnevih, ko je spet užival prostost, mu je v beznicah ob Temzi pripovedoval mornar Aleks Selkirk o svojih popotovanjih, pustolovščinah, pripovedoval je resnične zgodbe in pa take, v katere je veroval ves tedanji svet, o silnih zakladih v Južnem morju, o ljudeh s tremi glavami in podobnem. Ni čuda, bila je to doba odkritij novih dežela in fregate, ki so plule pod angleško zastavo, so odkrivale vsak dan nova otočja in nove zemlje.

Tako je Danijel Defoe zbral in povezal vse dogodke, ki jih je slišal, in nastal je »Robinzon Crusoe«. Avtor sam nikoli ni videl rajskih ptic, ne rjavokožca Petka, ne palm in lian — zgolj njegova fantazija je s tvorno silo oživila vse to. Dve stoletji kasneje srečamo podoben primer, ko je Karl May pričel pisati svoje indijanske romane o Winnetouju in orientalske potopise, čeprav nikoli ni prestopil meja svoje nemške domovine. — Celo pri nas srečamo moža, ki je znal pognati svojo fantazijo v daljne tuje dežele — Andrejčkov Jože je podal v svoji povesti »Žalost in veselje« tip slovenskega »Robinzona«.

* * *

Kam privede, ako čitajo otroci knjige, ako čitajo romantične zgodbe, kot je na primer ta »Robinzon«? O tem se pripravajo v tej igri. Kdo je bolj dostopen romantiki, posebnemu načinu življenja, ki je obdano s težavami, borbo, nenavadnimi situacijami, kot deca. Naši frkavci v letu 1944 so popolnoma enaki onim iz leta 1730 — in literatura vodi čisto njih dejanja. Kdo se ni igral Robinzona in Petka? Kdo ni bil v zgodnji mladosti na Rožniku ali Gradu silni Old Shatterhand ali Winnetou, kdo ni preganjal Turkov s silnim mečem princa Evgena? Ni ga! Marsikatero hlače so morale biti zašite in marsikatero koleno je cvetelo in mnogo bunk na glavi se je lesketalo v modri in zeleni barvi. Tudi kazni so bile in prav je, če se jih ob tej priliki lepo in hvaležno spominjamo.

* * *

A ne vzbujajo spomine na lepo, brezskrbno mladost v nas ta igra. Opozarja nas močno, čisto z mogočnimi in pretresljivimi podarki na nekaj, kar imenujemo spomin, in pa na silo, na udarno, nepremagljivo silo, ki jo ima fantazija na vse tiste, ki imajo božji dar, da se puste ujeti v njene čarobne mreže. »Ampak veš, draga moja,« pravi betežni Defoe, dekletcu Maudi, »če je taka stvar tako povedana, kot sem jo povedal v Robinzonu, potem se človeku lahko primeri, da nekega dne sam veruje, da je vse to res doživel.« Tisti pa, ki so se vdali spominu čudovitih zgodb, podležejo prav tako lahko in iz Savlov postanejo Pavli. —

* * *

Staremu Defoeju se je zrušilo vse. Hiše, denar in posestva, le izmišljeni otok mu je ostal. Tja hodi v svojih mislih, v svoj grad, k svojim živalim, k psičku Billiju, h kozi Robbi, v svoj gozd k palmam in lianam. — Iz te dežele nehvaležnosti pa hoče vzeti samo lopato, da si izkoplje grob... Vendar ukrene usoda ob poslednji zarji drugače. Stari siromak se vrne v življenje s častjo in slavo, kakršno zasluži pisatelj takega slovesa. In kdo povzroči ta preobrat? Naključje, kralj? Ne! Danijel sam nam pove: Otroci so

pomagali, Maud je pomagala. S a m o po otrocih dela Bog dandanes čudeže. —

O pisatelju te nad vse ljubeznive in prikupne igrice vemo le malo. Pred nekako desetimi leti je prišla na nemške odre, po časopisnih vesteh sem izvedel, da je pisec osemnajstleten abiturient Forster. In bogme, res je! Mladost izžareva to delo, tisto neposredno vero in navdušenje za snov, katere je sposoben mlad človek. Kot tak je s pridom prebiral mladinske spise, zagledal se v Robinzona in botrovali so mu Scott, Dickens, Tkakeray in še cela vrsta nepozabnih likov in imen. Edino tako je mogoče vkleniti toliko topline v igro, ki nas greje ves večer.

* * *

Igro »Robinzon ne sme umreti« smo na našem odru že igrali pred nekako desetimi leti. Bila je deležna toplega sprejema pri odraslih in malih. Današnji čas, ki je poln velikih dejanj, jo bo sprejel gotovo kot dobrodošel otok miru in oddiha, kajti tudi stari Danijel pravi: »Naveličal sem se nemira! Potikal sem se po tem svetu in sedaj kot starec hočem naposled uživati tisto, kar sem že zdavnaj spoznal za največjo srečo na svetu: pokoj in mir!«

UPRAVNA VEST

Za dramaturga Drž. gledališča je bil s 15. decembrom 1943 imenovan g. profesor Janko Moder.

Herausgeber: Die Intendanz des Staatstheaters in Laibach. Vorsteher: Oton Župančič. Schriftleiter: Fr. Lipah. Druck: Maks Hrovatin. — Alle in Laibach. Izdajatelj: Uprava Drž. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah. Tiskarna Maks Hrovatin. — Vsi v Ljubljani.

Robinzon name umreti!

Robinson sucht sterben!

IGRA V TREH DEJANJIH (OSMIH SLIK) F. FORSTER, PREVEL: OST

Scenograf: KLEMENČIČ

Režiser: prof. O. ŠEST

Daniel Defoe
Tom, njegov sin
Gospod v zlatoobrobljeni rdeči
Mrs. Cantleyeva
Maud, njena hči
Jim Drinkwater	} dva prijatelja
Charly Brown	
Bob	} njuni tovariši
Ben	
Bill	
Mister Drinkwater, kurjač kralj
Mrs. Drinkwater, Jimova mati
Mister Herodež Pum, fin gospod
Miss Hacket, njegova gospodinja
Krčmar pri »Rumeni papigi«
Mornar
Vojak na straži
Sluga
Specker

Gregorin
Vl. Skrbinšek
Drenovec
Rakarjeva
Levar - Brecljeva
Bitenc
Verdonik
Milčinski
Starič
Podgoršek
Gorinšek
Kraljeva
Nakerst
Nablocka
Kosič
Brezigar
Raztresen
Pfeifer
Korošec

Par pivcev in gostov pri »Rumeni papigi«.

Potek slik: Prva slika: Velik park. Druga slika: Soba Daniela Drinkwatra.
Četrta slika: Pod obokom cestnega mostu. Peta slika: Krčmar pri »Rumeni papigi«.
Sedma slika: Imenitna soba v gradu. Osmo slika: Soba Daniela Drinkwatra.

Dejanje se vrši v Londonu okrog leta 1730.

Tretja slika: Soba v hiši Mistra Drinkwatra. Odmor.
Šesta slika: Pred kraljevim parkom. Odmor.

Kassa um Blagajna ob 16

Beginn um Začetek ob 18

Ende um Konec ob 18⁴⁵

